

Seletuskiri
haridus- ja teadusministri määruse „Rakendusuuringute toetamine nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades“ eelnõu juurde

1. SISSEJUHATUS

Käesoleva määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) abil viiakse ellu “Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020” (edaspidi *rakenduskava*) prioriteetse suuna “Kasvuvõimeline ettevõtlus ja seda toetav teadus- ja arendustegevus” meetme “TA&I süsteemi kohaliku sotsiaalmajandusliku mõju suurendamine ja nutikas spetsialiseerumine kasvualade (IKT + tervis + ressursid) arendamiseks” tegevuse „Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni võimekuse tõstmine nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades“ eesmärgi.

Määrus kehtestatakse perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse § 14 alusel.

Eelnõu valmistasid ette Haridus- ja Teadusministeerium (edaspidi *HTM*) ja Sihtasutus Eesti Teadusagentuur (edaspidi *ETAg*), konsulteerides Rahandusministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse, Eesti Arengufondi, teadus- ja arendusasutuste ekspertide ning ettevõtluse esindusorganisatsioonidega.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid HTM teadusosakonna nõunik Ene Kadastik (ene.kadastik@hm.ee), HTMi teadusosakonna peaekspert Hardo Lilleväli, tõukefondide osakonna peaekspert Jaak Kask (jaak.kask@hm.ee, tel 735 0319), jurist Anastassia Vrabi (anastassia.vrabi@hm.ee, tel 735 0230) ja teadusosakonna juhataja Taivo Raud (taivo.raud@hm.ee, tel 735 0134). Eelnõu ja selle seletuskirja ettevalmistamisel osalesid ETAg-i uurimistoetuste osakonna teadustaristute nõunik Priit Tamm (priit.tamm@etag.ee, tel 7300 374), uurimistoetuste osakonna juhataja Madis Saluveer (madis.saluveer@etag.ee, tel 7300 326), teadusprogrammide osakonna nõunik Margus Harak (margus.harak@etag.ee, tel 7317 343), analüüsiosakonna analüütik Joel Peetersoo, programmi Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni võimekuse tõstmine nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades juht Viktor Muuli (viktor.muuli@etag.ee, tel 7300 377).

Meetme taustaks on seisukohad:

- Eesti teadusasutuste koostöö ettevõtetega – valmisolek tegeleda rakendusuuringutega ja teiste ettevõtluse teemadega – on seni olnud liiga väike;
- rakendusuuringute rahastamist riigi poolt tuleb suurendada.

Käesoleva meetme eesmärk on toetada ettevõtete poolt rakendusuuringute ja tootearenduste läbiviimise rahastamist eelkõige Eesti avalikes TA asutustes. Eesti majanduse pikaajalise konkurentsivõime tagamine eeldab liikumist teadmispõhisele majandusele. Rahvusvahelisel tasandil edukalt konkureerimine ja positsiooni kindlustamine pikaajalises vaates nõuab ettevõtjatelt olulisi investeeringuid teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni, mis omakorda loob vajaduse vastava kompetentsi järele. Seda saavad pakkuda Eesti teadus- ja arendusasutused, sealhulgas eriti ülikoolid, samuti rakenduskõrgkoolid. Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 „Teadmispõhine Eesti” seab eesmärgiks kaasata teadus- ja arendustegevusse varasemast umbes kaks korda enam erakapitali (2013. aastal oli erasektori finantseeritud kulutuste osakaal avaliku sektori teadus- ja arendustegevuses 3,8%, aastaks 2020 planeeritakse osakaalu suurendamist 7%-ni, mis oli Euroopa Liidu 2010. aasta keskmine tase (7,01%). Selle eesmärgi täitmiseks on vaja luua tingimused ettevõtete ja TA-asutuste koostööks, stimuleerida nende omavahelisi kontakte,

vähendada administratiivseid takistusi, soodustada vastastikuse huvi esiletõusu ja teadlikkuse kasvu üksteise vajadustest, huvidest ja koostöövõimalustest.

2014-2020 rahastamisperioodi eel on Euroopa Komisjon ellu kutsunud *nutika spetsialiseerumise* poliitika initsiatiivi, mille eesmärk on välja selgitada ettevõtluse valdkonnad, millel on keskmisest suurem kasvupotentsiaal ja loodav lisandväärtus ning võimalus teadus- ja arendustegevuse investeeringute kaasabil saavutada suurem konkurentsieelis. Sealjuures määratakse nutika spetsialiseerumise kasvualad (edaspidi *kasvualad*) piirkondade põhiselt. Eesti riik moodustab nutika spetsialiseerumise strateegiate mõistes ühe piirkonna, seega kehtivad valitud kasvualad üle riigi. Eestis viis kasvualade valikuks vajalikud uuringud ja analüüsid läbi Eesti Arengufond, kes lähtus kasvualade valimisel Eesti majanduse ja teaduse tänasest tugevusest, tulevikutrendidest ning ettevõtliku avastusprotsessi käigus ettevõtjatelt, teadlastelt ning ekspertidelt kogutud ettepanekutest ja ideedest. Identifitseeriti kasvualad, kus on tugev potentsiaal teaduse ja ettevõtluse koostöök ja mis kajastati Eesti TAI strateegias. Valitud kasvualad on:

- 1) info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) horisontaalselt läbi teiste sektorite;
- 2) tervisetehnoloogiad ja –teenused;
- 3) ressursside efektiivsem kasutamine.

Eelnõu on loodud võimaldamaks kasutada struktuurifondide vahendeid Eesti TAI strateegias 2014 – 2020 kinnitatud alaeesmärkide täitmiseks:

- Teadus- ja arendustegevus toimib Eesti ühiskonna ja majanduse huvides. See lähtub ühiskonna ja majanduse vajadustest ning tähtsustab rakendusi. Teadusasutused on motiveeritud rakendusuringuteks ja tulemuslikuks koostöök ettevõtjate ning valitsusasutustega.

- TA muudab majandusstruktuuri teadmistemahukamaks. Nutika spetsialiseerumise meetodil valitud ja juhitud TAI investeeringud soodustavad kasvualdkondade arengut ennaktempos. Teadmismahuka ettevõtluse osakaal majanduses ja ekspordi lisandväärtus kasvavad märgatavalt.

Toetuse andmise tingimuste kinnitamine on osa Vabariigi Valitsuse 100 päeva prioriteetidest (*Soodustame ettevõtete ja teadlaste koostööd ning teadusasutuste suuremat panustamist turulähedasse toote- ja tehnoloogiaarendusse*).

2. EELNÕU SISU JA VÕRDLEV ANALÜÜS

Eelarve ja toetuse määr

Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest finantseeritakse kuni 26 586 466 eurot ning ettevõtete rahaline omafinantseering on 15 000 000 eurot.

Tabel 1. Eelarve ja toetuse määr (euro)

	EL toetuse summa (ERDF)	Struktuuri-toetus kokku	Ettevõtete rahaline panus/ omafinantseering	Kõik kokku
Toetus	26 586 466	26 586 466	15 000 000	41 586 466

Kõikides toetatavates tegevustes on eesmärgiks ettevõtete koostöö teadus- ja arendusasutustega ning eelduseks taotleja ja partnerite rahaline omafinantseering. Omafinantseeringu määr sõltub toetatavast tegevusest (kas tegemist on rakendusuringu või tootearendusega) ning taotlejaks oleva ettevõtte suurusel. Riigiabi on ELi toimimise

asutamislepingu artikkel 107 lõige 1 järgi „...igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust.“

Kuigi riigiabi on põhimõtteliselt ühisturuga kokkusobimatu ja keelatud, on erandid toodud artikli 107 lõigetes 2 ja 3 ning nende alusel vastu võetud õigusaktides (sh vähese tähtsusega abi määrus, grupierandite määrus, eri valdkondade riigiabi suunised). Riigiabi konkreetset definitsiooni leping ei anna ja seega tuleb otsustamisel, kas tegemist on riigiabiga, lähtuda tingimustest:

- abi antakse riigi, linna või valla vahenditest;
- abimeetmel on valikuline iseloom st ta on suunatud teatud ettevõtjale, ettevõtjate grupile või mingite kindlate kaupade tootmiseks;
- abimeede annab eelise abi saajale;
- abimeede moonutab või võib moonutada konkurentsi ja kaubandust Euroopa Liidu riikide vahel.

Kui abi vastab **kõigile neljale** tingimusele, on tegemist riigiabiga. Riigiabi järelevalvega tegeleb Euroopa Komisjon, liikmesriigid peavad kõigist oma riigiabi andmise kavadest komisjonile ette teatama.

Käesolevas meetmes on teadus- ja arendustegevuse toetamiseks võimaldatud riigiabi vastavalt grupierandite määrusele ja vähese tähtsusega abi määruse tingimustele. Siinsed toetuse ja omafinantseeringu määrad on kehtestatud vastavalt Euroopa Komisjoni määruks (EL) nr 651/2014 grupierandiga hõlmatud riigiabi kohta kehtestatud määradele.

Taotletava toetuse piirmäärad, lähtuvalt tegevusest ning taotlejaks oleva ettevõtte suuruselt, on järgmised:

Tabel 2. Taotletava toetuse piirmäärad

Tegevus	Väikeettevõtte	Keskmise suurusega ettevõtte	Suurettevõtte
Rakendusuuringud	70%	60 %	50 %
Tootearendus	45%	35 %	25 %

Ühe projekti kohta eraldatava toetuse maksimaalne maht on 2 000 000 eurot, minimaalne maht 20 000 eurot. Toetuse minimaalse mahu määramisel on lähtutud EAS-i innovatsiooniosakute toetusmeetme arendusosaku toetuse ülempiirist.

Käesoleva meetme eesmärgiks on struktuurifondide rakenduskava indikaatorite järgi kaasata kuni 200 ettevõtet, kellega ülikoolid ja teadusasutused on kasvualade rakendusuuringute ja tootearenduse käigus koostööd teinud. Samuti on eesmärgiks kaasata vähemalt 15 mln eurot erasektori täiendavaid investeeringuid teadus- ja arendustegevusse.

Tabel 3. Indikaatorid

Struktuurifondide rakenduskavas käesolevale meetmele seatud indikaatorid	Sihttase 2023a
Ettevõtete arv, kellega ülikoolid ja teadusasutused on kasvualade rakendusuuringute ja tootearenduse käigus koostööd teinud	200
Erainvesteeringud kooskõlas riigi toetustega innovatsiooni või teadus- ja arendustegevuse alastele projektidele (mln €)	15

Käesolev meede seotud ka struktuurifondide rakenduskava indikaatoriga, mis mõõdab erasektori tellimusi avalikelt teadusasutustelt (*erasektori rahastatud avaliku sektori teadus- ja*

arendustegevusekulutuste osakaal, mille poolest Eesti jääb praegu 2-3 korda maha EL ja OECD keskmisest). Selle eesmärgiks on mõõta seda, kui atraktiivne partner avaliku sektori TA süsteem ettevõtetele on – ning seda soovitakse selle meetme abil tugevdada. Samuti on meede seotud indikaatoriga ülikoolide ja teiste kõrgkoolidega innovatsioonialast koostööd teinud ettevõtete osakaal kõigi küsitletud ettevõtete hulgas, mis otseselt viitab ettevõtete koostööle ülikoolide ja kõrgkoolidega.

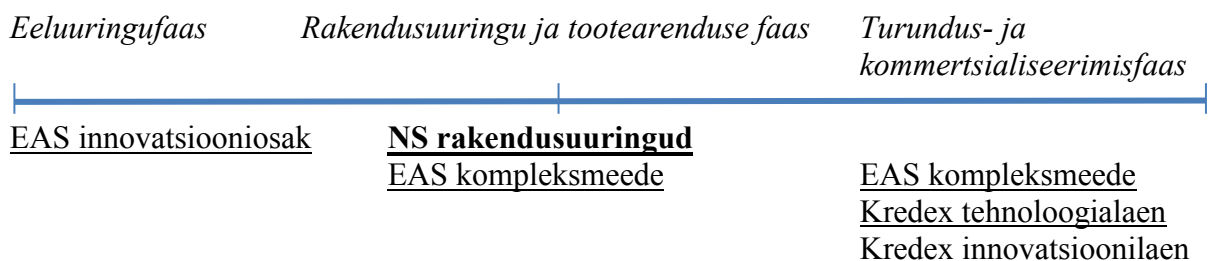
Seosed teiste meetmetega

Käesoleva meetme disainimisel on arvestatud ka rakendusuuringule ning tootearendusele eelnevate ja järgnevate tegevuste rahastamise vajadusega (sh eeluuringufaas; samuti turundus ja kommertsialiseerimisfaas). Selleks on EAS-il ja Kredex-il mitmeid meetmeid.

Käesolev meede täiendab eesmäärke, millesse panustavad ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi *MKM*) poolt ettevalmistatud toetusmeetmed. Sünergia on siin igati soositud. Väikesemahuliste rakendusuuringute tegemise toetamiseks on MKM haldusalal loodud innovatsiooniosakute meede, mille suurus on kuni 4000 €, ja mille uuendus võimaldab ka arendusosakute taotlemist mahuga kuni 20 000 €. Kui innovatsiooni- või arendusosaku abiga on saadud lisaandmeid ja analüüsitud rakendusuuringu teostatavust või tehnoloogia arendamise/kaitsemisega seotud küsimusi, siis võib innovatsiooni- või arendusosaku kaasabil saadud eeluuringu tulemused lisada käesoleva meetme rakendusuuringu taotlusele, kuid see ei anna lisakriteeriumi taotluse heakskiitmiseks, küll aga lihtsustab ja kiirendab otsustusprotsessi. Oluline on see, et selle meetme eesmärk ei ole asendada MKM ettevõtlusmeetmeid. Meetme eelduseks on, see HTM meede lisandub MKM ettevõtluse toetusmeetmetele (vastasel korral ei oleks tegemist ka rakendusuuringute rahastamise suurendamisega)

Käesoleva meetme raames saab rahastada ettevõtte poolt tellitavaid rakendusuuringuid ja tootearendust, kus ettevõtte on taotleja rollis, uuringuvajaduse sõnastaja ning uuringutulemuste rakendaja. Seega uuringute ja arendustegevuse teemad lähtuvad otseselt ettevõtete vajadustest. Eesmärk on „sillaehitamine“ avaliku sektori teadussüsteemi ning ettevõtete vahel, kaasates avalikku teaduspotsentiaali ettevõtetele vajalike rakendusuuringute ja tootearenduste läbiviimisse.

Ettevõttesiseste arendustegevuste ning jätkutegevuste rahastamiseks on mitmeid teisi külgnevaid meetmeid, sh EAS-i otsetoetusi, aga ka erinevaid Kredexi finantsinstrumente laenu- kui omakapitali kaasamiseks.

Nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondadele on lisaks käesolevale rakendusuuringute meetmele kavandatud veel mitmeid teisi meetmeid, sh:

- kõrghariduse erialastipendiumid nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondades;
- riigi rahastatavad koostööstruktuurid (klastrid ja tehnoloogiaarenduskeskused);
- nõudluspoole poliitikad (riik innovaatilistele lahenduste tellijana);

- start-up ettevõtluse hoogustamine.

Struktuurivahendite kasutamist ettevõtete poolt võib takistada projektide administreerimiseks lisaressursi vajadus ja see osutub seetõttu raskendavaks teguriks eriti väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele. Seepärast on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt välja töötatud ettevõtja arenguprogramm, mille raames saab värvata kõrgkvalifitseeritud töajõudu ja koordinaatoreid, just see meede, mis täiendaks käesolevat meedet.

Nutika spetsialiseerumise üheks kasualaks on ressursside efektiivsem kasutamine, mis on otseselt seotud keskkonnamõju vähendamisega ehk Keskkonnaministeeriumi eesmärkidega. Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) keskkonnaprogrammist on võimalik nii avalikel teadus- ja arendusasutustel kui ka eraettevõtetel taotleda toetust ressurssitõhususele suunatud rakendusuuringuteks. Näiteks on viimastes voorudes toetatud mitmeid põlevkivitööstusega seotud rakendusuuringuid.

Samuti on rakendusuuringute toetamisel seos Keskkonnaministeeriumi poolt koordineeritava ettevõtete energia- ja ressurssitõhususe meetmega. Rakendusuuringute tulemusena välja töötatavate tehnoloogiate rakendamine on ettevõtete energia- ja ressurssitõhususe meetme üks eesmärgi.

Eelnõu sisu

Eelnõu koosneb 25 paragrahvist, millega nähakse ette toetuse andmise tingimused ja toetuse andmise menetlusnormid ning toetuse saaja ja rakendusüksuse õigused ja kohustused. Määrus kehtestatakse perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *STS*) § 14 alusel. Eelnõu § 1 määrab ära määruse reguleerimisala ja esitab konkreetseid seadusandlikud ja rakenduslikud dokumendid, mille alusel on määrus koostatud. Toetust antakse teadus- ja arendusabi komisjoni üldise grupierandi määruse alusel ning vähese tähtsusega abi antakse komisjoni vähese tähtsusega abi määruse alusel. Vähese tähtsusega abi juures on määrav toetuse summa s.o toetus koos ettevõtjale kõikidest võimalikest allikatest varem antud vähese tähtsusega abiga peab jääma 200 000 euro piiresse). Seega võib kasutada ühte või teist määrust.

Konkreetselt viidatakse Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavale 2014-2020 ja Euroopa Komisjoni määrusele nr 651/2014 (*edaspidi komisjoni üldine grupierandi määrus*), mis hõlmab toetuste andmise käsitlemise võimalust grupierandiga hõlmatud riigiabina. Kui määruse §-s 6 nimetatud tegevuste toetamiseks antav toetus on vähese tähtsusega abi, lähtutakse toetuse andmisel komisjoni määrusest (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8) (*edaspidi vähese tähtsusega abi määrus*), ja sellele kohaldatakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatut.

Meetme raames antakse riigiabi, mistõttu ei tohi toetatavad tegevused olla alustatud enne taotluse esitamist. Selline ergutava mõju nõue tuleneb üldise grupierandi määruse artikli 6 lõikest 2. See tähendab, et ettevõtja ja TA asutuse vahel ei tohi enne taotluse esitamist sõlmida ka siduvaid lepinguid (vt § 11 lõiget 1 punkti 3). Kui toetust antakse vähese tähtsusega abina, siis ergutava mõju nõue (taotluse esitamine enne tegevustega alustamist) ei kohaldu.

Viidatakse kahele riiklikule strateegiadokumendile: Riigikogus heakskiidetud Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegiale „Teadmistepõhine Eesti 2014–2020“ ja Vabariigi Valitsuses heakskiidetud „Konkurentsivõime kavale „Eesti 2020““, milles on mõlemas kindlaks määratud ühised strateegilised suunad teaduse ja ettevõtluse sihipäraseks edendamiseks.

Eelnõu § 2 sisaldab määruse eelnõus kasutatavaid mõisteid, mille täpsustamine on eelnõu sisu konkretiseerimiseks vajalik. Kui mõistet ei ole eraldi selles paragrahvis käsitletud, rakenduvad perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduses kasutatavad definitsioonid.

Vältimaks mitmetimõistetavusi, on ära defineeritud mõiste *meede*, mis hõlmab „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020“ prioriteetse suuna 4 „Kasvuvõimeline ettevõtlus ja seda toetav teadus- ja arendustegevus“ meetme 4.2 „TA&I süsteemi kohaliku sotsiaalmajandusliku mõju suurendamine ja nutikas spetsialiseerumine kasvualade arendamiseks“ tegevuse 4.2.3 „Teadus- ja arendustegevuse programm nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkonnades“ alategevus 4.2.3.1 „Rakendusuuringute toetamine nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkonnades“.

Rakendusuuringute mõiste on defineeritud vastavalt komisjoni üldisele grupierandi määrusele. Konkreetsel juhul kvalifitseeruvad rakendusuuringute mõiste alla uuringud, mis sobituvad dokumendis *European Commission Decision C (2014) 4995 of 22 July 2014. Horizon 2020 Work Programme 2014-2015: 19. General Annexes: Annex G. Technology Readiness Levels (TRL)*¹ esitatud klassifikaatorite nimistus tasanditele 1 kuni 6.

- *TRL 1 – basic principles observed*
- *TRL 2 – technology concept formulated*
- *TRL 3 – experimental proof of concept*
- *TRL 4 – technology validated in lab*
- *TRL 5 – technology validated in relevant environment (industrially relevant environment in the case of key enabling technologies)*
- *TRL 6 – technology demonstrated in relevant environment (industrially relevant environment in the case of key enabling technologies)*

-
- *TRL 7 – system prototype demonstration in operational environment*
 - *TRL 8 – system complete and qualified*
 - *TRL 9 – actual system proven in operational environment (competitive manufacturing in the case of key enabling technologies; or in space)*

Tootearendus on rakenduslik tegevus või uuring, mille tulemus paigutub Horisont 2020 tehnoloogiaklassifikaatori tasanditele 7 – 9. Eristamised on tehtud arvestusega, et oleks võimalik vahet teha rakendusuuringutel ja tootearendusel, sest viimase suhtes rakenduvad komisjoni üldise grupierandi määruse alusel erinevad toetusmäärad.

Eraldi on mõistena ära toodud *nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkonnad*, mis on määratud Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegias 2014–2020 „Teadmistepõhine Eesti“ ja samuti Ettevõtluse kasvustrateegias 2014–2020. Kuna tegemist on teemaga, mis ületab valitsusasutuste ametkondlikke piire, moodustati majandus- ja kommunikatsiooniministri 10.02.2014 käskkirjaga nr 14-0042 *nutika spetsialiseerumise juhtkomitee*, kuhu kuuluvad ministeeriumite, Riigikantselei, Rektore Nõukogu ja ettevõtjate

¹ http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2014_2015/annexes/h2020-wp1415-annex-g-trl_en.pdf

esindajad. Juhtkomitee ülesanne on jälgida nutika spetsialiseerumise püstitatud eesmärkide täitmist ja nende suunas liikumist ning vajadusel teha ministriumidele, Innovatsioonipoliitika komisjonile ja Teaduspoliitika komisjonile ettepanekuid muudatusteks strateegiate meetmetes ja tegevustes või algatada strateegiate muutmine. Nutika spetsialiseerumise juhtkomitee:

- a. kinnitab nutika spetsialiseerumise eesmärgid ja iga-aastase tegevuskava;
- b. jälgib püstitatud eesmärkide täitmist ja nende suunas liikumist;
- c. kinnitab tegevuskava täitmise aruande ning esitab selle aruteluks Teadus- ja Arendusnõukogule (TAN);
- d. otsustab valdkondliku arenguseire prioriteetid ning uuringute ja analüüside korraldamise, annab vajadusel nutika spetsialiseerumise seire- ja analüüsitegevusteks ülesandeid Eesti Arengufondile ja kontrollib nende täitmist;
- e. annab arvamuse nutika spetsialiseerumise toetuste andmise tingimustele ja sisendi nutika spetsialiseerumise meetmete kujundamisse;
- f. teeb ettepanekuid nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondades ministriumitele, rakendusasutustele ja teistele osapooltele, sh ettepanekuid muudatusteks strateegiate meetmetes ja tegevustes ning strateegiate muutmiseks;
- g. otsustab nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondade alamvaldkondade koosseisu ja nende alla kuuluvate meetmete üle;
- h. otsustab alamkomiteede loomise ja koosseisu üle;
- i. langetab vajadusel otsuseid muudes nutika spetsialiseerumisega seonduvates küsimustes.

Seega toimuvad tähtsamad strateegilised valikud, samuti kasvuvaldkondade siseste alamvaldkondade valiku täpsem määratlemine kooskõlas nutika spetsialiseerumise juhtkomitee ja meetme juhtkomisjoni protokolliliste otsustega.

Eelnõu § 3 määrab *toetuse andmise eesmärgi ja tulemuse*. Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 „Teadmistepõhine Eesti” seab eesmärgiks kaasata täiendavat erakapitali teadus- ja arendustegevusse ning stimuleerida avaliku ja ettevõtlussektori vahelist koostööd ning teadmussiiret. Nutika spetsialiseerumise meetodil valitud ja juhitud TAI investeeringud soodustavad kasvuvaldkondade arengut ennaktempos. Teadmismahuka ettevõtluse osakaal majanduses ja ekspordi lisandväärtus kasvavad märgatavalt. Nende eesmärkide saavutamiseks on vaja teadmussiiret stimuleerida, motiveerides ettevõtete ja Eesti avalike TA asutuste koostööd, suurendada selle koostöö mahtu ja tõsta Eesti avalike TA asutuste võimekust rakendusuuringute ja tootearenduste läbiviimiseks.

Toetuse andmise eesmärk on toetada ettevõtteid avalikes TA asutustes, so eelkõige Eesti ülikoolides, TA asutustes ja rakenduskõrgkoolides ettevõtete huvides läbi viidavate rakendusuuringute ja tootearendusprojektide rahastamisel; tõsta Eesti ülikoolide, TA asutuste ja rakenduskõrgkoolide motivatsiooni ettevõtlusele vajalike rakendusuuringute ja tootearendusprojektide läbiviimiseks kasvuvaldkondades ja soodustada teadmussiiret ettevõtete ja Eesti avalike TA asutuste vahel.

Teiselt poolt annab toetus olulise tõuke ettevõtete innovatsioonivõimekusele, võimendades ettevõtte teadus- ja arendustegevuse investeeringuid olulises mahu (2-3 korda), samas suunates neid otsima koostööd just TA asutustega. Taotleja otsene rahaline panus rakendusuuringusse ja tootearendusse annab võimaluse juba esmaseks kvaliteedikontrolliks, sest reaalse rahalise panusega kaasneb ettevõtja selge huvi saada konkreetset tulemust ja mitte kalduda eesmärgist kõrvale. Rakendusuuringute elluviimise tulemusel kasvab TA asutuste ja

ettevõtete koostööprojektide arv ja tulemuslikkus ning ettevõtted saavad toote/teenuse edasiseks arendamiseks vajalikku informatsiooni, oskusteavet ja tehnoloogilisi lahendusi. Tootearenduse tulemusel saavad ettevõtted oma toote/teenuse prototüübi testitud toimimiskeskkonnas, viimistleda ja kvalifitseerida süsteeme ning testida toodet/teenust realselt eksisteerival kujul toimimiskeskkonnas. Meetme otsene sihtgrupp on kogu teadus- ja arendustegevust kasutav ettevõtlussektor tervikuna ja uuringute läbiviijana ülikoolid, teadus- ja arendusasutused, riigi rakenduskõrgkoolid ja riigi asutatud sihtasutuste koosseisus tegutsevad kõrgkoolid.

Eelnõu § 4 kirjeldab vaide esitamise korda. Kui taotleja ei ole rahul tehtud otsusega, siis rakendusüksuse või rakendusasutuse toimingu või otsuse peale saab enne halduskohtusse kaebuse esitamist esitada vaide rakendusasutusele vastavalt perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse §-le 51. Juhul, kui vaide esitatakse rakendusüksuse toimingu või otsuse peale, esitatakse vaide läbi rakendusüksuse rakendusasutusele.

Eelnõu § 5 annab ülevaate meetme juhtimisest. Selle meetme rakendusasutus on Haridus- ja Teadusministeerium ja rakendusüksus sihtasutus Archimedes. Uus on selle meetme juhtimisskeemi osas meetme juhtkomisjoni kaasamine rakendusüksuse nõustamiseks, projektide ärilise ja teadusliku taseme hindamiseks, tegevussuundade kavandamiseks ja seireks. Meetme juhtkomisjoni moodustab Sihtasutus Eesti Teadusagentuur rakendusasutuse ettepanekul ja selle koosseisu kuuluvad Haridus- ja Teadusministeeriumi, Sihtasutuse Eesti Teadusagentuur, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse esindajad ning teised teaduse ja ettevõtlusvaldkonna eksperdid, sealjuures vaatlejana rakendusüksuse esindaja. Meetme juhtkomisjon nõustab, jälgib ja koordineerib nii käesolevas määruses käsitletud nutika spetsialiseerumise valdkondade projektide rakendamist, kui ka paralleelselt haridus- ja teadusministri käskkirjaga kinnitatud programmilise tegevusena kavandatud tegevuste rakendamist (mille elluviija on Sihtasutus Eesti Teadusagentuur). Meetme juhtkomisjon võib kaasata vajadusel valikuprotsessi ka eksperte teistest asutustest, nagu näiteks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Eesti Arengufond, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, samuti Keskkonnainvesteeringute Keskus, Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet jt ning välismaalt.

Juhul, kui taotluse piir ületab 200 000 euro piiri, tuleb taotlus esitada inglise keeles, et võimaldada ka rahvusvahelist hindamist. Seega hindamisse saab kaasata ka väliseksperthe.

Toetuse andmise alused

Eelnõu § 6 toob ära toetatavad tegevused ja § 7 esitab abikõlblike ja mitteabikõlblike kulude loetelu. Kulude abikõlblikkuse määratlemisel on lähtutud eesmärgist, et tehtavad kulutused oleks seotud läbiviidava rakendusuringuga ja tootearendusega. Toetust saab kasutada rakendusuringute ja tootearendusprojektide, mis viiakse läbi avalikes TA asutustes, rahastamiseks aga ka projektiga seonduvate ettevõtte infrastruktuuri, aparatuuri ja seadmete kasutamise kulu katmiseks (kuni 10% toetussummast). Rakendusuringuid või tootearendust ei saa rahastada avalikus TA asutuses, kellel on taotlevas äriühingus või tema partneris osalus, asutaja- või liikmeõigused või kelle rahastajaks ta olulisel määral on. Selle piirangu mõte on välistada tehingud seotud osapoolte vahel.

Abikõlblikeks kuludeks loetakse ainult §-s 7 nimetatud tegevuste elluviimiseks vajalikud TA asutustelt tellitud uuringute, tehnilise teabe ja sisseostetud või litsentseeritud patentide teenuste kulud, mis vastavad Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi *ühendmäärus*)

§-des 2 ja 5, käesolevas määruses ja taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustele ning käesoleva määruse §-s 9 toodud piirmääradele. Abikõlblikud on ka taotleja ja partneri infrastruktuuri, aparaatide ja seadmete kasutamise kulud, mis on otseselt seotud projektiga, seda kuni 10% ulatuses toetuse summast. Kõik muud kulud ei ole abikõlblikud.

Haridus- ja Teadusministeeriumile on esitatud ettepanekuid, et abikõlblik võiks olla ka ettevõtete teenuse tellimine teistelt eraettevõtetelt. Oluline on rõhutada, et käesoleva meetme raames on uuringute läbiviija täpsemalt defineeritud Euroopa Komisjoniga kokkulepitud struktuurifondide rakenduskavas, mille kohaselt „rahastatakse teadusasutusi, ülikoole ja rakenduskõrgkoole ettevõtjatele vajalike uuringute ja tootearenduse läbiviimiseks“. Selle eesmärgiks on saavutada olukord, et avalik teadus- ja arendussüsteem toimiks Eesti ühiskonna ja majanduse huvides senisest paremini. Ettevõtete tellimuste rahastamine teistelt ettevõtetelt ei toeta otseselt meetme eesmärki, milleks on edendada koostööd ettevõtete ja avaliku sektori TA asutuste vahel. Samuti on erasektori teenusepakkujate teaduslikku võimekust ja taset keerulisem kontrollida, mis aga on üheks projektide valikukriteeriumiks majandusliku mõju kõrval. Küll aga on see võimalik avaliku sektori TA asutuste puhul, kelle teaduslik tegevus on pideva kvaliteedihindamise all. Et aga tulla võimalikele partnerite arvukatele ettepanekutele vastu, on Haridus- ja Teadusministeerium lisanud toetuse võimalike taotlejate ringi eraõiguslikud teadus- ja arendusasutused, mis on positiivselt evalveeritud.

Samuti on HTM-ile esitatud ettepanekuid, et meede võiks toetada ettevõtet teenuse tellimisel otse välismaistelt asutustelt. Otse välismaalt tellimine, ilma Eesti TA asutuse osaluseta, on olukord, mis ei tekita sidet ettevõtete ja Eesti avalike TA asutuste vahel. Eesti ülikoolidel ja TA asutustel on laialdased koostöökontaktid üle maailma ning vajadusel on nendel võimalus kaasata välist kompetentsi rakendusuringute tulemuslikuks läbiviimiseks. Uuringuid läbiviivad Eesti TA asutused saavad kaasata välisteadlasi uuringute läbiviimisse. Seega meede arvestab enam just Eesti teadus- ja arendusasutustega, aga välismaa teadus- ja arendusasutustelt teadus- ja arendustöö tellimine ei ole välistatud, kui koostööprojekt soodustab omakorda edasist koostööd Eesti ettevõtte ja Eesti teadus- ja arendusasutuse vahel.

Lisaks on tehtud ettepanekuid ettevõtte siseste kulutuste täiendavaks toetamiseks, kuid see samuti ei panusta otseselt sideme tekkimisse avalike TA asutustega. Ettevõttesiseste kulutuste arvestamisel (*in-kind*) on suur toetuse tühimõju risk, kus ilma täiendavalt rahaliselt omafinantseeringut panustamata võib see ettevõtete seas tekitada mittesoovitud praktikaid toetuste kasutamisel. Taolisele tühimõju riskile on viidanud ka Riigikontroll, kes on leidnud, et senistel ettevõtetele suunatud innovatsioonitoetustel on olnud juhuslik ja vähene mõju ning üheks põhjuseks võib olla just toetuste tühimõju². Käesolev meede toetab ettevõtete TA kulutusi, mis tekivad TA asutustel uuringu tellimisel. Meetme eesmärk on toetada teenuse tellimist avaliku sektori teadusasutuselt ning toetuse tulemusena läheb teenuse ostmise ettevõtja jaoks 2-3 korda odavamaks, mis omakorda vabastab ettevõtte ressursi sisemiste tegevuste korraldamiseks. Samal ajal on arvestatud ka ettevõtete vajadustega, mis on seotud ettevõtja sisseseade kasutamisega projekti eesmärkidel – nimelt on abikõlblikud ka taotleja ja partneri infrastruktuuri, aparaatide ja seadmete kasutamise kulud, mis on otseselt seotud projektiga, seda kuni 10% ulatuses toetuse summast.

Eelnõu § 8 määrab toetatavate tegevuste abikõlblikkuse perioodi. Antud paragrahvis selgitatakse, millal tegevused algavad ja lõpevad ning millal tegevuste elluviimiseks

² Riigikontroll (2014) „Innovatsiooni toetusmeetmete mõju ettevõtete konkurentsivõimele“. <http://www.riigikontroll.ee/DesktopModules/DigiDetail/FileDownloader.aspx?FileId=13243&AuditId=2340>

vajalikud kulud tekivad. Tegevused peavad olema lõpetatud hiljemalt 31. augustiks 2022. aastal.

Eelnõu § 9 määrab, et ühe projekti maksimaalne toetuse maht on kuni 2 miljonit eurot. Taotletava toetuse minimaalse summana kehtestatakse 20 000 eurot. Projektide puhul, mille toetussummad on väiksemaid kui 20 000 eurot, on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalas avatud EAS-i innovatsiooniosakute ja arendusosakute meede.

Taotleja ja partneri omaosaluse määrad sõltuvad taotleja või partneri suurusel/käibest ja on määratud vastavalt üldise grupierandi määruse Lisa I art 2-le. Kui meetme juhtkomisjoni hinnangul paigutuvad projektis läbiviidavad uuringud klassifikaatori tasandite 7 – 9 alla, käsitletakse neid tootearendusena ja toetuse maksimaalmäärad on erinevad. Taotleja või taotleja ja partnerid tasuvad tellitud teenuse eest ning neile kompenseeritakse kulud proportsionaalselt toetuse määrale.

Nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele

Eelnõu 3. peatükk (§ 10-11) hõlmab nõudeid toetuse taotlejale, partnerile ja taotlusele. *Taotlejana* on määratletud Eesti äriregistrisse kantud eraõiguslikud juriidilised isikud (äriühingud), kellel on eesmärk oma tegevuse edendamisel kasutada avalike teadus- ja arendusasutuste võimekust ja potentsiaali rakenduslike uuringute ja tootearenduse läbiviimiseks. **Teenuse saab tellida avalikult teadus- ja arendusasutuselt** ehk käesoleva määruse kontekstis on need määratletud kui ülikoolid, avalik-õiguslikud ja riigi asutatud teadus- ja arendusasutused, riigi rakenduskõrgkoolid ja riigi asutatud sihtasutuste koosseisus tegutsevad kõrgkoolid, aga ka eraõiguslikud positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutused. Uuringute läbiviimise sihtgrupp on defineeritud Euroopa Komisjoniga kokkulepitud Eesti struktuurifondide rakenduskavas 2014-2020, mille kohaselt „rahastatakse teadusasutusi, ülikoole ja rakenduskõrgkoole ettevõtjatele vajalike uuringute ja tootearenduse läbiviimiseks“.

Üks toetuse taotlusele esitatud tingimustest on taotleja äriplaan rakendusuuringu või tootearenduse tulemuste kasutamise kohta, mida ka otseselt taotluse hindamisel arvesse võetakse. Teine oluline taotluse osa on arendusplaan, mis annab põhjalikumalt teavet rakendusuuringu või tootearenduse eesmärkidest ja teaduslikust tasemest.

Kuna nutika spetsialiseerumise protsessis on esmatähtis nii arenemisvõimelise ettevõtluse kui kõrge teaduspotsiaaliga akadeemilise asutuse osalus, siis tuleneb rakendusuuringu vajaduse defineerimine ja lähteülesande määratlemine otseselt ettevõtte vajadustest. Seetõttu on taotluse esitamiseks vaja nii ettevõtte kui ka avaliku TA asutuse olemasolu ja arendusplaani. Taotleja rollis on ettevõtte, kelle tegevus või vähemalt huvipakkuv projekt sobitub kasvualdkondadesse, kes osaleb toetatavates tegevustes täiendava rahastajana käesolevas eelnõus ettenähtud ulatuses ja on huvitatud rakendusuuringu või tootearenduse tulemuste elluviimisest uue toote või teenuse väljaarendamiseks ja turule toomiseks.

Ühes ja samas projektis ei saa taotlejana osaleda eraõiguslik juriidiline isik, milles avalikul TA asutusel on osalus, asutaja- või liikmeõigused või mille rahastajaks ta olulisel määral on. Sätte eesmärk on vältida huvide konflikte seotud osapooltega vastastikuste tehingute tegemisel.

Kuna mitu samas valdkonnas tegutsevat ettevõtet võivad vajada samateemalist rakendusüritust või tootearendust, on loodud võimalus, et taotleja võib kaasata partneritena teisi ettevõtteid, mille puhul ettevõtteid sõlmivad omavahelise koostöölepingu rakendusüritust või tootearenduse omafinantseeringu tasumiseks ja tulemuste rakendamiseks. Niisugune skeem on kasulik näiteks väiksematele ettevõtetele, kes omavahel otseselt ei konkureeri, pakuvad tooteid/teenuseid tootmisahela erinevates etappides või sama platvormi erisuunalistes edasiarendustes. Samuti stimuleerib selline võimalus ettevõtete vahelist sünergiat ja koostöö tõhustamist, klasterdumist ja ekspordivõimekuse suurendamist ning vähendab iga üksiku ettevõtte finantsriske. Taotlejale ja partneritele rakenduvad nende suurusel tulenevad toetusmäärad, mis on sätestatud määruse § 9 lõigetes 3 ja 4.

Eelnõu § 11 kehtestab nõuded taotlusele. Taotleja esitab rakendusüksusele taotluse rakendusüritust või tootearenduse toetamiseks. Kui kaasatakse partnereid, sõlmivad taotleja ja partnerid partnerlusleppes, kus määratletakse muuhulgas ära partnerite õigused ja kohustused, sh intellektuaalomandiga seotud küsimused. Vajadusel võib ettevõtte eelnevalt konsulteerida meetme juhtkomisjoniga või Sihtasutusega Eesti Teadusagentuur, kelle kaasabil ja kompetentsi kasutades aidatakse leida sobivaim TA asutus või teadlasgrupp püstitatud küsimuse lahendamiseks.

Et suuremate taotluste hindamiseksperitideks on ka väliseksperdid, siis on vajalik selliste taotluste väliseksperitidele hindamiseks saadetavad teabeväljad koostada ka inglise keeles.

Eelnõu 4. ja 5. peatükk kehtestavad taotluste esitamise ja menetlemise korra. Taotlemine toimub läbi elektroonilise keskkonna - Eesti Teadusinfosüsteemi (ETIS). § 12 kohaselt on taotlemine jooksev, st taotlemine toimub pidevalt, aga vahekokkuvõtteid tehakse sõltuvalt laekunud taotluste arvust juhtkomisjoni otsustatud ajakava kohaselt. Taotluste vastuvõtmine ja taotluste vastavuse kontroll on jooksev, kuid hindamine on korraldatud 1 kord kvartalis (või nii sagedasti, kui kokku lepib) kokkulepitud ja fikseeritud kindlaks kuupäevaks laekunud taotluste osas. Näiteks iga kvartali esimese kuu 10nda kuupäeva seisuga kuuluvad hindamisele kõik kuni eelneva kvartali viimase kuu 15. kuupäevani esitatud taotlused. Selline korraldus võimaldab meetme juhtkomisjonil oma tööd paremini korraldada. Meetme juhtkomisjoni ettepanekul võib rakendusüksus kuulutada välja ka suunatud taotlusvoorusid. Suunatud taotlusvoorusid tähendavad nutika spetsialiseerumise valdkondade raames fokuseeritud kitsamate alateemade taotlusvoore (näiteks põlevkivikeemia jms). Taotluse menetlemine (§ 14) koosneb selle registreerimisest, menetlusse võtmisest või vastu võtmata jätmisest, selgituste ja lisateabe küsimisest, taotleja, partneri ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollist, nõuetele vastavate taotluste hindamisest ning otsuse tegemisest esitatud taotluste kohta. Taotluse menetlemise tähtaeg on kuni 60 päeva taotluse esitamisest rakendusüksusele. Taotluse menetlemise aega võib põhjendatud juhtudel pikendada. § 15 selgitab, millistel alustel rakendusüksus tunnustab taotleja, partneri või taotluse nõuetele vastavaks ja millistel mitte.

Eelnõu § 16 kehtestab taotluste hindamise, valikukriteeriumid ja valiku korra. Hindamise viib läbi Sihtasutus Eesti Teadusagentuur juurde moodustatud meetme juhtkomisjon, kes hindab projekte rakendusüksuse kinnitatud hindamis- ja valikumenetluse juhendi järgi. Juhtkomisjon leiab iga taotluse jaoks vähemalt kaks sõltumatut eksperti, kes annavad taotlusele hinnangu lähtuvalt selle teaduslikkuse ja rakenduslikkuse aspektist (teostatavus). Hindamiskriteeriumite kehtestamisel on arvesse võetud, et oleks esindatud nii teaduslik kõrgetasemelisus, äriplaneerimine, kui olulisus Eesti majandusele ja strateegiliste eesmärkide täitmisele.

Projekte hinnatakse valikukriteeriumite alusel, mille osakaalud koondhindest on järgmised:

- 1) projekti mõju meetme eesmärkide saavutamisele (sh panus avalike TA asutuste ja ettevõtete koostöösse, sobituvus nutika spetsialiseerumise kasvualadesse): 30% koondhindest;
- 2) projekti majanduslik mõju ja efektiivsus (sh vastavus taotleja vajadustele, äriplaani relevantsus ja taotleja võimekus ning projekti eelarve põhjendatus): 30% koondhindest;
- 3) projekti põhjendatus ja teostatavus (sh arendusplaani kvaliteet ja meetodika, uuringu läbiviijate tase ja kogemused, läbiviidavate tegevuste kirjeldus, ajakava): 30% koondhindest;
- 4) projekti mõju läbivatele teemadele (sh seotus Eesti majandusega, regionaalse arenguga, keskkonnahoiuga, kodanikuühiskonna arenguga, võrdsete võimaluste tagamisega, ühtse riigivalitsemisega, infoühiskonna edendamise): 10% koondhindest.

Projekte hinnatakse nimetatud valikukriteeriumite lõikes skaalal 1 (mitterahuldav) kuni 5 (suurepärane) punkti. Hindeid võib anda sammuga 0,5 punkti. Juhul kui käesoleva paragrahvi lõike 5 punktis 1 nimetatud hindamiskriteeriumi hinne on alla 3 või punktides 2-4 nimetatud hindamiskriteeriumi hinne alla 2,5 punkti, teeb juhtkomisjon rakendusüksusele taotluse mitterahuldamise ettepaneku ning taotlust lõpuni ei hinnata.

Tabel 4. Rakendusüuringute projektide valikukriteeriumite seos rakenduskava üldiste valikukriteeriumitega

Üldised valikukriteeriumid	Valikukriteeriumid rakendusüuringute projektidele
Projekti tegevuste mõju meetme ning prioriteetse suuna eesmärkidele, riiklikele ja valdkondlikele strateegiatele ning arengukavadele	1) Projekti mõju meetme eesmärkide saavutamisele (sh panus avalike TA asutuste ja ettevõtete koostöösse, sobituvus nutika spetsialiseerumise kasvualadesse): 30% koondhindest;
Projekti põhjendatus, teostatavus ja taotleja võimekus Jätkusuutlikkus Majanduslik efektiivsus	2) projekti majanduslik mõju ja efektiivsus (sh vastavus taotleja vajadustele, äriplaani relevantsus ja taotleja võimekus ning projekti eelarve põhjendatus): 30% koondhindest; 3) projekti põhjendatus ja teostatavus (sh arendusplaani kvaliteet ja meetodika, uuringu läbiviijate tase ja kogemused, läbiviidavate tegevuste kirjeldus, ajakava): 35% koondhindest;
Projekti mõju läbivatele teemadele	4) projekti mõju läbivatele teemadele (sh seotus Eesti majandusega, regionaalse arenguga, keskkonnahoiuga, kodanikuühiskonna arenguga, võrdsete võimaluste tagamisega, ühtse riigivalitsemisega, infoühiskonna edendamisega): 10% koondhindest.

Meetme juhtkomisjonil on õigus kutsuda taotlejaid läbirääkimistele toetussumma ja ettepanekute osas taotluse sisu muutmiseks.

Meetme juhtkomisjon esitab rakendusüksusele taotluste koondhinnetel põhineva motiveeritud ettepaneku rahuldada taotlus taotletud mahus, rahuldada taotlus taotletust väiksemas mahus või jätta taotlus rahuldamata. Koos ettepanekuga esitab juhtkomisjon ka taotluste

hindamisraportid. Meetme juhtkomisjon võib seejuures teha ka ettepaneku projektidele täiendavate tingimuste seadmiseks.

Eelnõu § 17 ja 18 kirjeldavad taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise korda. Eelnõu näeb ette ka taotluse osalise või tingimusliku rahuldamise võimaluse.

Taotluse rahuldamise otsuse muutmine ja kehtetuks tunnistamine

§ 19 ja 20 reguleerivad taotluse rahuldamise otsuse muutmist ja kehtetuks tunnistamist.

Aruannete esitamine

Eelnõu § 21 reguleerib aruandluskorda. Lisaks regulaarselt esitatavatele väljamaksetaotlustele esitab taotleja rakendusüksusele sõltuvalt projekti pikkusest ja lepingus sätestatud ETIS-e vahendusel aruandeid. Aruannete läbivaatamine ja vajadusel nende põhjal otsuste tegemine projektide kohta on sarnaselt taotluste hindamisega olla regulaarne, sagedusega näiteks kord kuus. Aruandeperiood on üldjuhul kuus kuud. Rakendusüksus suunab peale nõuetele vastavuse kontrolli aruande meetme juhtkomisjonile, kes hindab aruannete sisu, kaasates vajadusel eksperte ja teeb rakendusüksusele ettepaneku projektide jätkuvaks rahastamiseks, tingimuslikuks rahastamiseks või rahastamise lõpetamiseks. Vajadusel teeb rakendusüksus meetme juhtkomisjoni ettepaneku alusel uue haldusotsuse. Projekti lõppedes esitab taotleja rakendusüksusele ETIS-e vahendusel lõpparuande. Peale tehnilise kontrolli läbiviimist suunab rakendusüksus selle meetme juhtkomisjonile, kes hindab lõpparuannete sisu, kaasates vajadusel eksperte, ja teeb rakendusüksusele vastavalt siis ettepaneku projekti tulemuste heakskiitmiseks ja lõpprahastamiseks või mitterahastamiseks.

Toetuse maksmine

Eelnõu § 22 kirjeldab toetuse maksmise korda. Toetuse maksmisel lähtutakse STS §-dest 28–30 ja selle alusel kehtestatud õigusaktidest. Toetuse maksmise üldtingimused on sätestatud ühendmääruse §-s 13.

Toetuse saaja ja rakendusüksuse õigused ja kohustused ning finantskorrektsioonid

Eelnõu 9. peatükk sätestab osapoolte õigused, kohustused ja finantskorrektsioonid.

Eelnõu § 23 sätestab toetuse saaja õigused ja kohustused. Toetuse saajal on õigus saada rakendusüksuselt informatsiooni ja nõuandeid, mis on seotud õigusaktides sätestatud nõuete ja toetuse saaja kohustustega. Põhiliste toetuse taotlemiseks vajalike dokumentide kohta töötab rakendusüksus välja tüüpvormid, muuhulgas ka minimaalse lepingu osapoolte vahel, kus peab olema nõue intellektuaalse omandi varaliste õiguste jaotuse ja tingimuste osas kokkuleppe saavutamise kohta, samuti osapoolte vastutus, õigused ja kohustused ning riskide jagunemine.

Eelnõu § 24 sätestab rakendusüksuse õigused ja kohustused. Rakendusüksusel on õigus kontrollida projekti täitmise üle järelevalve teostamise raames toetuse kasutamise tingimuste täitmist, sealhulgas viibida toetuse saaja ja partneri ruumides ning territooriumil ning kontrollida toetuse kasutamise seotud andmeid, dokumente ja muid materjale. Rakendusüksusel on ka rida erinevaid kohustusi nagu näiteks on ta kohustatud korraldama taotlusvoorude läbiviimist, sh koostama vajalikud juhendid, vormid, töökorrad jms, sisestama taotluse, projekti seire- ja muud andmed struktuuritoetuse registrisse; seirama pidevalt meetme tegevuse rahalisi jääke ja vajadusel esitama rakendusasutusele ülevaateid selle kohta, menetlema toetuse kasutamise aruandlust, sh läbi vaatama toetuse saaja poolt koostatud projekti vahe- ja lõpparuande, vajadusel täiendama ja kooskõlastama toetuse saajaga ning edastama kinnitatud aruande rakendusasutusele teadmiseks; nõustama toetuse saajat

riigihangete läbiviimisel jne. Rakendusüksus kehtestab täpsed taotluste vormid, olles need eelnevalt kooskõlastanud meetme juhtkomisjoniga. Põhiliste toetuse taotlemiseks vajalike dokumentide kohta töötab rakendusüksus välja tüüpvormid, muuhulgas ka minimaalse lepingu osapoolte vahel, kus peab olema nõue intellektuaalse omandi varaliste õiguste jaotuse ja tingimuste osas kokkuleppe saavutamise kohta, samuti osapoolte vastutus, õigused ja kohustused ning riskide jagunemine.

Eelnõu § 25 kehtestab finantskorrektsiooni reeglid.

Toetuse tagasinõudmisega tegeleb rakendusüksus vastavalt perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse §-dele 45–47.

Finantskorrektsiooni otsuse tegemisel lähtutakse STS §-s 45 lõigetes 1 ja 2 sätestatust. Tagasinõudmise otsuse võib teha rakendusüksus, sealhulgas kui toetust ei ole kasutatud ettenähtud tingimustel või kui ilmneb, et programmi eesmärkide saavutamine ei ole võimalik või programmi tegevuste tähtaegu ei ole järgitud.

3. EELNÕU VASTAVUS EUROOPA LIIDU ÕIGUSELE

Käesoleva eelnõu aluseks on struktuuritoetuse seadus ja selle alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrused.

Käesolev eelnõu on kooskõlas ka struktuuritoetuse seaduse aluseks olevate järgmiste Euroopa Liidu määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted ühisesse strateegilisse raamistikku kuuluvate fondide – Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi – kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1301/2013, 17. detsember 2013, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja majanduskasvu ja tööhõivesse investeerimise eesmärgiga seonduvaid erisätteid ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1080/2006;
- Euroopa Komisjoni määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks;

4. EELNÕU JÕUSTUMINE

Määrus jõustub üldises korras.

5. EELNÕU KOOSKÕLASTAMINE

Eelnõu on arutatud struktuurifondide valdkondlikus komisjonis (30.04.2015) ning nutika spetsialiseerumise juhtkomitees (14.05.2015).

Eelnõu esitati ametlikuks kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile, Põllumajandusministeeriumile ja Riigikantsleile eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu ja arvamuse avaldamiseks SA-le Archimedes, SA-le Eesti Teadusagentuur, Eesti Teaduste Akadeemiale, Eesti Arengufondile, eelnõus määratud teadus- ja arendusasutustele, ettevõtjate

esindusorganisatsioonidele (MTÜ Teenusmajanduse Koda, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit, Eesti Biotehnoloogia Liit MTÜ, Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit, Eesti Keemiatööstuse Liit, Eesti Toiduainetööstuse Liit, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Ehitusettevõtjate Liit, Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit, MTÜ Ravimtootjate Liit, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon). Eelnõu kooskõlastasid nende märkustega arvestamisel Rahandusministeerium, Sotsiaalministeerium, Keskkonnaministeerium ja Põllumajandusministeerium. Eelnõud ei kooskõlastanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, kellega toimusid täiendavad läbirääkimised, mille tulemusena viidi sisse põhimõttelisi kompromissmuudatusi ettevõtte kulude abikõlblikkuse osas. Laekus ka hulgaliselt arvamused sotsiaalsetelt partneritelt.

Taivo Raud
teadusosakonna juhataja